

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē ayōdhyākāṇḍē

॥ pañcaṣaṣṭitamah sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ pañcaśaṣṭitamaḥ sargaḥ ॥

vandijanakarṭṛkō rājñāḥ stavapāṭhaḥ, rājānaṃ daśarathaṃ
divaṅgataṃ matvā rājñīnāṃ vilāpaḥ

atha rātryāṃ vyatītāyāṃ
prātarēvāparē'hani |
vandinaḥ paryupātiṣṭhaṃ -
statpārthivanivēśanam || 2.65.1 ||

sūtāḥ paramasaṃskārā
māgadhāścōttamaśrutāḥ |
gāyakāḥ śrutiśilāśca
nigadantaḥ pṛthakpṛthak || 2.65.2 ||

rājānaṃ stuvatāṃ tēṣā -
mudāttābhihitāśiṣām |
prāsādābhōgavistīrṇaḥ
stutiśabdō hyavartata || 2.65.3 ||

tatastu stuvatāṃ tēṣāṃ
sūtānāṃ pāṇivādakāḥ |

apadānānyudāhṛtya

pāṇivādānyavādayan || 2.65.4 ||

tēna śabdēna vihagāḥ

pratibuddhāśca sasvanuḥ |

śākhāsthāḥ pañjarasthāśca

yē rājakulagōcarāḥ || 2.65.5 ||

vyāhṛtāḥ puṇyaśabdāśca

vīṇānāṃ cāpi niḥsvanāḥ |

āśīrgēyaṃ ca gāthānāṃ

pūrayāmāsa vēśma tat || 2.65.6 ||

tataḥ śucisamācārāḥ

paryupasthānakōvidāḥ |

strīvarṣavarabhūyiṣṭhā

upatasthuryathāpurā || 2.65.7 ||

haricandanasamprkta -

mudakaṃ kāñcanairghaṭaiḥ |

āninyuḥ snānaśikṣājñā

yathākālaṃ yathāvidhi || 2.65.8 ||

maṅgalāmbhanīyāni

prāśanīyānyupaskarān |

upāninyustathā puṇyāḥ

kumārībahulāḥ striyaḥ || 2.65.9 ||

sarvalakṣaṇasampannaṃ

sarvaṃ vidhivadarcitam |

sarvaṃ suguṇalakṣmīvat
tadabhūdābhihārikam || 2.65.10 ||

tataḥ sūryodayaṃ yāvat
sarvaṃ parisamutsukam |
tasthāvanupasamprāptaṃ
kiṃsvidityupaśaṅkitam || 2.65.11 ||

atha yāḥ kōsalēndrasya
śayanaṃ pratyanantarāḥ |
tāḥ striyastu samāgamyā
bhartāraṃ pratyabōdhayan || 2.65.12 ||

athāpyucitavṛttāstā
vinayēna nayēna ca |
nahyasya śayanaṃ sprṣṭvā
kiñcidapyupalēbhirē || 2.65.13 ||

tāḥ striyaḥ svapnaśīlajñā -
ścēṣṭāṃ sañcalanādiṣu |
tā vēpathuparītāśca
rājñaḥ prāṇēṣu śaṅkitāḥ || 2.65.14 ||

pratisrōtastrṇāgrāṇāṃ
sadṛśaṃ sañcakāśirē |
atha sandēhamānānāṃ
strīṇāṃ drṣṭvā ca pārthivam |
yat tadāśaṅkitam pāpaṃ
tadā jajñē viniścayaḥ || 2.65.15 ||

kausalyā ca sumitrā ca
 putraśōkaparājitē |
 prasuptē na prabudhyētē
 yathā kālasamanvitē || 2.65.16 ||

niṣprabhāsā vivarṇā ca
 sannā śōkēna sannatā |
 na vyarājata kausalyā
 tārēva timirāvṛtā || 2.65.17 ||

kausalyānantaraṃ rājñāḥ
 sumitrā tadanantaram |
 na sma vibhrājatē dēvī
 śōkāśrululitānanā || 2.65.18 ||

tē ca dṛṣṭvā tadā suptē
 ubhē dēvyau ca taṃ nṛpam |
 suptamēvōdgataprāṇa -
 mantāḥpuramamanyata || 2.65.19 ||

tataḥ pracukruśurdīnāḥ
 sasvaraṃ tā varāṅganāḥ |
 karēṇēva ivāraṇyē
 sthānapracyutayūthapāḥ || 2.65.20 ||

tāsāmākrandaśabdēna
 sahasōdgatacētanē |
 kausalyā ca sumitrā ca
 tyaktanidrē babhūvatuḥ || 2.65.21 ||

kausalyā ca sumitrā ca
 dṛṣṭvā sprṣṭvā ca pārthivam |
 hā nāthēti parikruśya
 pētaturdharanītalē || 2.65.22 ||

sā kōsalēndraduhitā
 cēṣṭamānā mahītalē |
 na bhrājatē rajōdhvastā
 tārēva gaganacyutā || 2.65.23 ||

nṛpē sāntaguṇē jātē
 kausalyāṃ patitāṃ bhuvi |
 apaśyaṃstāḥ striyaḥ sarvā
 hatāṃ nāgavadhūmiva || 2.65.24 ||

tataḥ sarvā narēndrasya
 kaikēyīpramukhāḥ striyaḥ |
 rudantyaḥ śōkasantaptā
 nipēturgatacētanāḥ || 2.65.25 ||

tābhiḥ sa balavān nādaḥ
 krōśantībhiranudrutaḥ |
 yēna sphītikṛtō bhūya -
 stad gṛhaṃ samanādayat || 2.65.26 ||

tat paritrastasambhrānta -
 paryutsukajanākulam |
 sarvatastumulākrandam
 paritāpārtabāndhavam || 2.65.27 ||

sadyōnipatitānandaṃ

dīnaṃ viklavadarśanam |

babhūva naradēvasya

sadma diṣṭāntamīyuṣaḥ || 2.65.28 ||

atītamājñāya tu pārthivarṣabhaṃ

yaśasvinam taṃ parivārya patnayaḥ |

bhṛśam rudantyaḥ karuṇam suduḥkhitāḥ

praḡrhya bāhū vyalapannanāthavat || 2.65.29 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmikīyē ādikāvyē
ayōdhyākāṇḍē pañcaśaṣṭitamaḥ sargaḥ ||